

פרשת וארא

תשפ"ו

- גליון 78 -

מעובד מתוך שעורי הרב יצחק שפירא
ראש ישיבת עוד יוסף חי

מעצמקים

32

מה העניין
לגדל פיאות?

26

התהילים של
היהודים הפשוטים

5

מהות
מכת דם

✚ הגליון מוקדש לרע"נ בתיה בת יששכר ✚

לשאלות, הערות, ולקבלת העלון
shiurimshapira@gmail.com

או בטלפון - יוסף חיים
053.724.6111

אנו מזכירים שקיים פורום דיונים
בנושאי השיעורים, להצטרפות
לפורום יש לשלוח בקשה למייל
המופיע למעלה

לשמיעת השיעורים בקול הלשון
073.371.8149

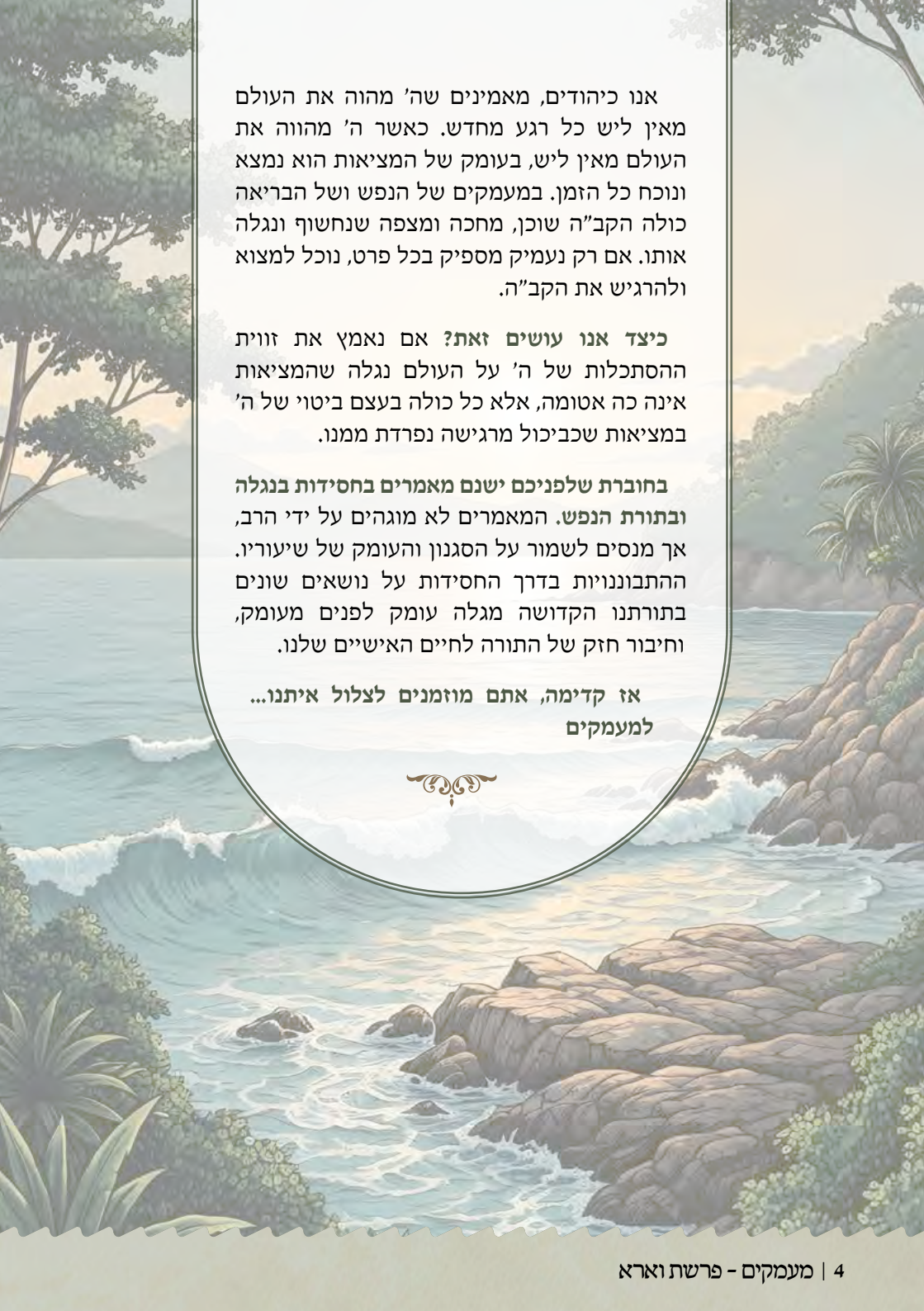
תוכן ענינים

5	ממעמיקים בפרשה מה מחייה אותך?
8	ממעמיקים בחסידות האמירה לה' לנוכח
17	ממעמיקים בחסידות תשובת השובבי"ם (ג)
26	ממעמיקים בצדיקים התהלים של היהודים הפשוטים
32	שו"ר ממעמקים שאלות ותשובות עם הרב

להבלת
עדכונים על
השיעורים
התקשר
ליוסף חיים
053-7246111

השיעור השבועי

השיעור השבועי של הרב יצחק שפירא | יום א' | 21:30 | רח' הרב צבי יהודה 18 | קומה 2 | דירה 4

אנו כיהודים, מאמינים שה' מהווה את העולם
מאין ליש כל רגע מחדש. כאשר ה' מהווה את
העולם מאין ליש, בעומק של המציאות הוא נמצא
ונוכח כל הזמן. במעמקים של הנפש ושל הבריאה
כולה הקב"ה שוכן, מחכה ומצפה שנחשוף ונגלה
אותו. אם רק נעמיק מספיק בכל פרט, נוכל למצוא
ולהרגיש את הקב"ה.

כיצד אנו עושים זאת? אם נאמץ את זווית
ההסתכלות של ה' על העולם נגלה שהמציאות
אינה כה אטומה, אלא כל כולה בעצם ביטוי של ה'
במציאות שכביכול מרגישה נפרדת ממנו.

**בחוברת שלפניכם ישנם מאמרים בחסידות בנגלה
ובתורת הנפש.** המאמרים לא מוגהים על ידי הרב,
אך מנסים לשמור על הסגנון והעומק של שיעוריו.
ההתבוננויות בדרך החסידות על נושאים שונים
בתורתנו הקדושה מגלה עומק לפנינו מעומק,
וחיבור חזק של התורה לחיים האישיים שלנו.

**אז קדימה, אתם מוזמנים לצלול איתנו...
למעמקים**

מעמיקים בפרשה

מאירים עיניים בפרשת השבוע

מה מחייה אותך?

למה נועדו מכות מצרים? מה פרעה חושב, ואיך שוברים אותו?
ולמה דם לא נותן חיות לאדם כמו מים?

♦ ה' מגלה את עצמו על ידי המכות

בשבוע שעבר עסקנו בכך שה' אומר למשה שמעתה הוא רוצה להודיע את עצמו בעולם. לאורך הפרשה שלנו מתואר כיצד ה' מגלה את עצמו: ראשית כל ה' שובר את המציאות שחוסמת את הנוכחות שלו בעולם, וזאת הוא עושה על ידי עשר המכות.

ההפרעה העיקרית להתגלות ה' בעולם היא דמותו של פרעה, ולכן המכות מכוונות במיוחד אליו. מהי תפיסת העולם של פרעה? פרעה טוען שישנה מציאות שקיימת מעצמה, ובתוכה עומד האדם. את האדם פרעה רואה כחלק מהמציאות, ולכן כשם שהמציאות קיימת מעצמה כך גם האדם עשה את עצמו. אך האדם לשיטת פרעה אינו רק חלק מהמציאות, אלא הוא החלק החשוב שבה. פרעה שם לב לכך שהאדם הוא החלק היחיד בתוך המציאות שמודע לכך שהמציאות עושה את עצמה, ומכך הוא הסיק שהאדם הוא החלק במציאות שעושה את המציאות כולה. לכן פרעה אומר: "לי יאורי ואני עשיתיני", הוא רואה את עצמו כפסגת המציאות, כך שכל המציאות בלועה בתוכו.

כך גם בכל אדם יש 'פרעה' בתוכו שחושב שהוא חי מעצמו, ושכל המציאות היא חלק ממנו. תפקידם של עשר המכות הוא 'לשבור' את הפרעה שבנו, ולגלות בתוכנו את ה'.

♦ עשר המכות – עשר הספירות

האר"י מחדש שהסדר של עשר המכות מקביל לעשר הספירות מלמטה למעלה. כאשר אנו מסדרים כך את עשר הספירות, על פי החלוקה הקבלית של ימין-שמאל-אמצע, מתגלה בהם הבחנה מעניינת:

המכות שבקו ימין ממחישות לאדם שיש עוצמה גדולה שהוא לא נחשב כלל ביחס אליה; המכות שבקו שמאל ממחישות לאדם שהמציאות מורכבת מדברים קטנים שאין לו שליטה עליהם; ואילו המכות שבקו האמצעי באות להמחיש איך ה' מסתכל על התפיסה של פרעה את עצמו ובכך לשבור את אלוהי מצרים: מכת דם מכוונת ליאור, מכת צפרדע מכוונת לפרעה כפי שהוא רואה את עצמו כחלק מהיאור ("התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו"), מכת דבר כנגד הבהמות (שהיו אלהי המצרים) ומכת בכורות כנגד פרעה כפי שהוא רואה את עצמו מעל היאור ("לי יאורי ואני עשיתיני").

♦;ממה מקבלים חיות?

נתמקד במכה הראשונה - מכת דם, ונראה כיצד היא שוברת את התפיסה של פרעה כלפי עצמו:

הנוזל שנמצא בתוך האדם הינו דם, והנוזל שנמצא מחוץ לאדם הוא מים. והנה, מהמים שמחוץ לו האדם מקבל חיות, ומהדם שבתוכו האדם לא יכול לקבל חיות. הסיבה לכך שמים יכולים להחיות את האדם ודם לא יכול להחיות אותו, היא משום שהחיות שבמים היא חיות מופשטת שלא נמצאת בתוך המציאות, ואילו החיות שבדם היא חיות שבלועה בתוך המציאות.

מכת דם מלמדת שהמציאות לא יכולה להחיות את עצמה, וכך גם האדם לא יכול לחיות מתוך עצמו. לכן כאשר האדם רואה את עצמו כ'שפיץ' של המציאות וחושב שכל המציאות בלועה בתוכו, אין לו ממה לקבל חיות. מכת דם מלמדת שהדרך היחידה לקבל חיות היא דווקא על ידי החיבור לעצם החיים שנמצא מחוץ למציאותו של האדם.

כך מכת דם שוברת את ה'פרעה' הפנימי שבתוכנו: מכת דם ממחישה לנו שהאדם לא יכול לחיות מתוך עצמו, ואת חיותו הוא מקבל מהקב"ה שמחייה אותו.

מעמיקים יחד

יש לכם שאלה על הכתוב במאמר? רוצים לשתף בחידוש הקשור אליו?
פורום "מעמקים" לעובדי השם - המקום להרחיב ולדון בשיעורי הרב

להצטרפות שלחו מייל ל shiurimshapira@gmail.com

מעמיקים בחסידות

האמירה לה' לנוכח

בפרק מא בתניא, אדמו"ר הזקן מדבר על אהבת רעיא מהימנא, אהבה כבן שמוסר את נפשו לאביו ואמו ואוהב אותם יותר מאשר הוא אוהב את עצמו, "אהבה רבה לה' לבדו לעשות נחת רוח לפניו לבד ולא לרוות נפשו הצמאה לה'", שכשאדם עושה מצווה בכוונה זו זה נקרא "לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה". אדמו"ר הזקן אומר שמצד אחד אהבה זו מאוד רחוקה מכל אחד ו"רק מעט מזער חפץ לבו בזה באמת מפני אהבה הטבעית שבלב כל ישראל לעשות כל מה שהוא רצון העליון ב"ה", ומצד שני היא שייכת לכל אחד ואחד ו"בזה חפץ כל אדם מישראל באמת לאמיתו לגמרי בכל לב ובכל נפש". אדמו"ר הזקן אומר שאהבה זו באה לידי ביטוי ע"י התקשרות המחשבה במחשבה של ה' והדיבור בדבור של ה' באותיות התורה והתפלה "ובפרט באמירה לה' לנוכח כמו ברוך אתה וכה"ג, והנה בהכנה זו של מסירת נפשו לה' יתחיל ברכת השחר ברוך אתה כו".

בכדי להסביר כיצד "האמירה לה' לנוכח כמו ברוך אתה וכה"ג" מבטאת את אהבת רעיא מהימנא, נביא כאן קטע מתוך דברי בנו, אדמו"ר האמצעי, בביאור מילת "אתה"

א. אדמו"ר הזקן כאן בא לאפוקי מאהבת "נפשי איתך" עליה הוא מדבר בפרק מד "מפני שאתה ה' נפשי וחיי האמתיים, לכך 'איתך'. פירוש, שאני מתאוה ותאב לך כאדם המתאוה לחיי נפשו, וכשהוא חלש ומעונה, מתאוה ותאב שתשוב נפשו אליו. וכן כשהוא הולך לישן, מתאוה וחפץ שתשוב נפשו אליו כשיעור משנתו. כך אני מתאוה ותאב לאור אין סוף ברוך הוא, חיי החיים האמיתיים". וראה על כך בהרחבה גדולה בספר 'נהלך ברגש' בחלק הראשון.

שאומרים בתפלה (מתוך הספר "פירוש המילות אות צד), בתוספת הסבר מעובד מתוך שיעור שניתן עליו (והרוצה להרחיב יותר יעיין בשיעור עצמו).

על מנת להקל על הבנת הדברים קודם נגיד בקיצור נמרץ את מה שהוא הולך להגיד: היכולת לפנות לזולת ולהגיד לו "אתה" מגיעה מזה שאני חושב שאמנם מבחינתי אני קיים בפני עצמי והזולת הוא רק חלק מהתפאורה של העולם שלי, אבל הוא מבחינתו חי בעולם שלו והוא לא רק חלק מהתפאורה של העולם שלי, אלא להיפך, אני חלק מהתפאורה של העולם שלו. א"כ הפניה לזולת לנוכח בעצם משקפת את זה שבשורש אנחנו אחד אלא שה' ברא אותנו כשניים נפרדים בצורה כזאת שכל אחד מסתכל כאילו הוא המרכז וכל השאר הם הסביבה שלו. כך זה גם ביחס לקב"ה, כשאנחנו פונים אליו ואומרים לו "אתה" אנחנו בעצם חושבים שמצידו אנחנו כלולים בו לגמרי ואנחנו רק חלק מהעולם שלו.

והנה ידוע בפירוש "אתה הוא", ד"אתה" הוא ענין הגילוי לנוכח ו"הוא" לשון נסתר.

כשאומרים לקב"ה "אתה" מדברים אליו כמישהו שמתגלה לי ונוכח מולי, וכשאומרים על הקב"ה "הוא" מדברים עליו כאחד שנסתר ממני ולא עומד לפני כביכול.

ותחלה יש להבין בבחי' גילוי ד"אתה", שיש ג' מדרגות שהן בחינת "אתה" כמ"ש בזוהר "בתלת דוכתי איקרי אתה" כו'.

הזוהר אומר שיש שלוש מדרגות בהם הקב"ה נקרא "אתה". כעת אדמו"ר האמצעי יפרט ויסביר אותם:

♦ "אתה" במדרגה א' - מלכות דאצילות

דהיינו כל מה שהוא יותר תחתון במדרגה נק' "אתה" בבחי' התגלות ביותר.

המדרגה הכי תחתונה של המילה "אתה" היא עצם זה שאני יכול לפנות אליך כ"אתה", שאתה מגלה את עצמך באופן כזה שאני יוכל להגיד עליך "אתה".

והיינו בחינת "אתה" שבבחי' מלכות דאצי', כמו "ואתה מחיה" הוא בחי' ההתגלות דאור אלקי' להיות בעל גבול מאין ליש ממש, וזהו היותר תחתון במדרגה בבחי' אצי' ונק' סופא דכל דרגין, הנק' עלמא דאתגליי' עולם הדיבור כידוע, והן י' מאמריו בכלל שכללותן הן רק כ"ב אותיות מאלף עד תי"ו ושרש הכ"ב אותיות הן ה' מוצאות הפה. שזהו פי' "אתה" לנוכח בגילוי, כי כח הפועל בא בגילוי גמור בנפעל וכאותיות הדבור שבאים בגילוי לזולתו דוקא.

הוא אומר כאן שהרובד הכי נמוך של המילה "אתה" שאומרים כלפי הקב"ה, זה פניה לה' אל הרובד שהוא מגלה את עצמו אלינו, זה בעצם לדבר עם ה' בתור אחד שמהווה את הכל מאין ליש³. לכן המילה "אתה" מורכבת מהאותיות א' ו-ת', (שזה אומר שיש כאן את כל האותיות) ואח"כ יש את האות ה' כנגד ה' מוצאות הפה, שזה אומר שיש כאן מישוהו שמדבר ומבטא את עצמו באותיות האלו.

זה נקרא "אתה" בפירוש הכי ראשוני שלו, זה המקום הכי נמוך של ה' שמופיע החוצה שזה בעצם הגילוי הכי חזק של "אתה", ה"אתה" הראשון שאני פוגש זה שהוא דיבר והמציאות של הדיבור היא זאת שעומדת לפני ואני מתייחס רק לדיבור שלי ואני והוא יכולים לדבר אותו דבר אז ממילא אני יכול להגיד לו "אתה".

כך היחס לבורא בשבילנו, כל המציאות שאנחנו מכירים זה שה' אמר משהו אבל אותו אנחנו לא רואים בכלל, אנחנו רק יודעים שהוא קיים, ומה שנשאר לנו זה רק ממה שהוא דיבר וזהו, זה מה שיש, זה המציאות.

♦ הביטוי של זה בתפילה

עכשיו נגיד איך זה בא לידי ביטוי באופן פשוט בתפילה (שהרי בסופו של דבר הוא רוצה להסביר את כל זה לגבי תפילה, כשבאים להתפלל ואומרים לקב"ה "אתה") כשאתה בא להתפלל אתה יכול להסתכל מצד אחד כאילו כל המציאות היא מציאות ממשית קיימת לעצמה, ואתה יכול להסתכל מצד שני כאילו כל המציאות זה רק דיבורים של ה'. אם אתה באמת מסתכל שכל המציאות זה רק דיבורים של ה' אז כשאתה מתפלל אתה בעצם מתחיל להתייחס לא למציאות קיימת אלא ל"אתה" שעומד מאחורי כל זה. הרי להתפלל זה בעצם לבוא ולהגיד שיש לי מישוהו לדבר איתו על מה שקורה פה.

אם אני רוצה נניח להתפלל שתהיה רפואה אז אם אני חושב שהכל זה דיבורים שלו אז אני בעצם מבקש ממנו שידבר אחרת, אני כאילו אומר לו "למה אתה מדבר ככה? למה הדיבורים צריכים להיות כאלה? בבקשה שהדיבורים שלך יהיו אחרים", כביכול בהשתלשלות זה כמו שאתה אומר לילד "למה אתה מדבר לא יפה, תגיד פה

ב. כלומר, אם הוא לא היה מהווה מאין ליש - אז הכל היה נשאר בתוך עצמו והכל היה חלק ממנו: אבל אם הוא כן מהווה מאין ליש אז כבר יש בעלי גבול שיכולים להסתכל עליו מבחוץ ולשים לב שהוא ברא אותם. מה הכוונה שהוא זה שברא אותם? הכוונה שבעצם הוא דיבר אליהם, או דיבר אותם, שזה עשרה מאמרות שהוא דיבר וכך יש אותם. אפשר להסתכל על זה גם מאיתנו אליו, אם הוא מדבר פירושו של דבר שהוא מדבר עם מישוהו, זאת אומרת שהוא יצר מישוהו שאיתו הוא מדבר.

ג. רק שאני צריך לשים לב שהיה פה מדבר שדיבר את הדיבורים האלה, אם אני חושב שכל הדיבורים האלה לא קשורים לאיזה מדבר אז כל המציאות הזאת באמת חסרת משמעות.

משהו יפה" (לכן כתוב בכוונות שהספירה של ברכת "רפאינו" היא תפארת, שאני מבקש שהדיבורים של ה' יהיו יותר מפוארים).

זה אם אתה חושב שבאמת המציאות היא דיבור, אבל אם אתה חושב שהיא קיימת לעצמה ולא דיבור אז יוצא שכשאני פונה לקב"ה בתפילה אני כאילו אומר שיש עולם ומציאות קיימת ואני רק מדבר איתו שיסדר את המציאות, כמו שאני הולך לאיזה מישור ומבקש ממנו לתקן לי איזה משהו בבית. ברור שזה לא הכוונה הפשוטה בתפילה, הכוונה הפשוטה בתפילה היא שאני לא רואה את המציאות כמציאות אלא אני רואה אותה רק כדיבורים של ה', הכל זה רק דיבורים של ה', ועכשיו אני רוצה שהשיחה שלו איתי תהיה קולחת, שהוא יענה לי לפי מה שדיברתי איתו. אבל אם אני מדבר איתך על משהו אחד ואתה עונה לי בהתחמקות כזאת (מגמגם או עונה לא לענין או משהו כזה) אז יוצא שהדיבור הוא לא מוצלח. ככל שאני מתייחס יותר שהכל זה דיבורים אז ככה הדיבור יוצא יותר אמיתי, יותר טוב.

אז ככה זה כשאנחנו באים ורוצים להתפלל ולהגיד 'אתה', 'אתה' פירושו של דבר שכל העולם הזה זה דיבורים של ה', הכל זה משהו שה' אמר לי וסידר פה. זה לא רק מה שה' סידר פה, אלא זה שה' סידר את זה בשביל שאני אדבר את זה, כלומר בשביל התקשורת בינינו ה' עשה את זה, שהתקשורת בינינו יותר חשובה לקב"ה מאשר סתם שהוא יגיד משהו וזה ישאר ככה גולמי כמו שזה. לכן התפילה היא הופכת להיות יותר משמעותית מאשר המציאות.

כשאני בא להתפלל ואומר "אתה" זה בעצם אומר שכל העולם נמצא בתוך השיח בינינו (ביני לבין הקב"ה). לכן לפני תפילת שמונה עשרה אנחנו אומרים ק"ש, ק"ש זה בעצם להגיד שאין עולם אלא הכל זה ה', ואחרי זה מתוך זה שהכל זה ה' מתחילים לדבר ומזה נהיה עולם וזה שמונה עשרה, העולם נהיה תוך כדי שאני מדבר תפילת עמידה, כי כשאמרתי "שמע ישראל" אז היה רק ה' ואז פתאום כשאני אומר את תפילת עמידה אז פתאום נהיה עולם.

♦ "הוא" במדרגה א' – ז"א דאצילות

וגם במדרגה זו אומר "אתה הוא" שיש בחי' ההעלם של זה הגילוי ד"ו אתה", והיינו הנק' "הוא", כי לשון "הוא" היינו על מי שאינו בגילוי ומהות לנוכח רק מוסתר ונעלם, ואינו נודע מהותו בגילוי אך נודע מציאותו, לכן נק' "הוא", דמשמע שנודע מציאותו מי הוא רק שאינו בא בכאן בגילוי לנוכח אז יתכן עליו לומר "הוא", אבל כשלא נודע מציאותו כלל איך יאמר עליו "הוא" (בל"א

הוא ער), וזהו רק מפני שנסתר ונתעלם אותו שידועים בו מכבר, שהרי כשלא נודע מציאותו שואלין מי הוא כו'.

והדוגמא מזה יובן ג"כ בבחי' מלכות דאצי' שבא בגילוי בעולמות בהכרח שבא גילוי זה מן ההעלם שבאצי' דהיינו בבחי' מאמר סתום שבמחשבה ולמעלה ממנו שהוא אמירה שבלב בבחי' מדות דז"א דאצי' שנק' מקור הנעלם לגבי גילוי הדיבור כידוע.

וזהו הנקרא "הוא" שנודע מציאות המדות שבלב במחשבה שמהן מקור מוצא ה' מוצאות רק שהן בהעלם והסתר ויתכן לקרותו בשם "הוא", והיינו פי' "אתה הוא" עלמא דאתגלייא ועלמא דאתכסייא [דמחשבה] ומדות כו' כמ"ש "מן העולם ועד העולם" עלמא דנוקבא ועלמא דדכורא.

הוא מסביר פה שכשאני אומר "אתה הוא" אני בא להגיד שאמנם יש איך שאני מכיר אותך לפי התוצאות שזה נקרא "אתה", אבל כשאני שואל מה הביא אותך כביכול לעשות את זה (נגיד את זה בלשון המדוברת שלנו: מה עבר עליך כשהחלטת להגיד את מה שאמרת לי) - אין לי מושג, מעבר ל"אתה" הזה יש איזה "הוא" שאני לא יודע למה הוא דיבר ככה.^ד

הקב"ה מתגלה בתוך העולם בצורה מסויימת - זה האותיות שהוא מדבר בהם, אנחנו רואים את האותיות מנותקות, אבל זה בעצם מה שאנחנו פוגשים - זה ה'אתה'; ה'הוא' זה שכביכול התרחש איזשהו רגש בתוכו שזה מה שהניע ודחף כביכול את הקב"ה (אם אפשר להשתמש במילים כאלה מוזרות) להחליט להגיד את מה שהוא אמר.

לדבר על מה היה המידות של ה' (מה שנקרא "ז"א דאצילות") במילים שלנו זה כמו להגיד "מה עובר עליך, מה הרגש שמסעיר אותך, מה עובר בפנים הנפש שלך שגרם

ד. כמובן גם כשאומרים "הוא" מדברים ישירות עם ה' ולא עם מישהו אחר, אבל זה כמו שנניח אני פוגש איזה מישהו מפורסם ברחוב ואני אומר לו "אתה הוא זה שאומרים עליו כך וכך", אז אני מכיר אותו בתור איזה משהו ומה שבחינתי היה "הוא" אני רוצה שיהפוך להיות משהו גלוי.

צוללים למעמקים

שיעורים נוספים ומרתקים מאת הרב זמנים ב"קול הלשון"
חסידות | פרשת שבוע | כתבי האר"י | תורת הנפש | עבודת השם

חייגו והאזינו 073-371-8149

לך לדבר ככה", אמרת לי איזה משהו אז מה עבר בתוכך שבגלל זה ביטאת את עצמך בצורה כזאת?

וז"ש "כי אמרתי" בלב ומחשבה "עולם חסד יבנה" בדיבור

"אמרתי" זה כאילו אמרתי ביני לבין עצמי, ואחרי זה "עולם חסד יבנה" ע"י הדיבור. וכמ"ש והוכן בחסד כסא שהוא בחינת החסד שבמדות. וזהו 'ואתה' וי"ו זה הוא מהמדות שבז"א שנמשך לאתה בדבור כו' כידוע

סתם להגיד 'אתה' זה מה שנוכח לי, אבל 'ואתה' זה הכוונה שיש איזה 'הוא' שהחליט להיכנס לתוך ה"אתה". כשאני משתמש בביטוי 'ואתה' כלפי בן אדם אני מתכווין להגיד "הרי באמת זה מי שאתה", "ואתה הרי כך וכך", אז להגיד "ואתה" זה להגיד שבתוך האדם מוחבאים המידות.

♦ "אתה" ו"הוא" במדרגה ב' (אתה-ז"א, הוא-בינה)

והמדרגה הב' למעלה מזו הוא מ"ש "ואתה כהן לעולם" ואיתא בזוהר ד"אתה" זה קאי בבחי' חסד דז"א בבחי' חסד דכהן, לפי שמבחי' חסד דז"א נבנה בנין המל' לכך אמר "ואתה כהן כו'" להמשיך חסדים לעלמא דנוק', אך נק' "אתה" בבחי' גילוי לפי שהגם שלגבי המל' דדיבור נק' העלם בבחי' "הוא" אבל נק' ראשית הגילוי למציאות דבר מה בבחי' חסד שבלב לגבי העלם החסדים שבבינה שנק' חסדים מכוסים כו', כידוע דבינה נקרא עלמא דאתכסיי' ונקרא "הוא" כמ"ש בזוהר ע"פ ועבד הלוי הוא כו' שהחסד והאהבה שבמוח ההשגה דבינה מכוסה ונעלם ולא נודע במהות יש ודבר מורגש רק כשנמשך ללב בהתפעלות מורגשת באהבה וחסד, זהו הנק' ראשית הגילוי דהעלם דבינה, ובוודאי נודע מציאת האהבה שבמוח הבינה מאחר שממש נולד גילוי זה בלב אבל לא נודע מהותו כ"כ בגילוי כנ"ל במדות לגבי הדבור...

עכשיו הוא הסביר את ה'אתה' השני, הוא אומר שה'הוא' הראשון הופך להיות 'אתה' השני, ו'הוא' השני זה בינה. 'אתה' הראשון זה מלכות, 'הוא' הראשון זה ז"א; וגם 'אתה' השני זה ז"א, ו'הוא' השני זה בינה.

הוא אומר שכשהקב"ה מדבר ואני אומר לו 'אתה' אז אני לא אומר לו "אתה זה רק מה שאתה מדבר אלי" אלא אני כן יכול להגיד שמה שהוא מדבר זה משקף את מה שהוא מרגיש והוא לא עובד עלי, אם אדם משקר אותי אז הוא מדבר איתי אחד בפה ואחד בלב אך כיוון שהקב"ה הוא לא ככה אז ממילא מה שהוא מדבר זה גם מה שהוא מרגיש, לכן כשאני אומר לו 'אתה' ואני יודע מה הוא מדבר אז אני גם יודע מה

הוא מרגיש. אם אני רואה שהוא ברא את העולם והוא משמר ומקיים אותו ועושה שהכל יסתדר כמו שצריך אז אני מבין שיש לו רחמים וחסד וכו', הוא משגיח פה, זה לא שהמערכת עובדת לבד אלא הוא עם תשומת לב מאוד חזקה וזה מאוד חשוב לו והוא רוצה שאני ארגיש כמה זה חשוב לו, אז ממילא ה'אתה' שהוא מדבר (כלומר מה שהוא מוציא בפועל) הוא משקף את מה שקורה בפנים. אני יכול להגיד שבאמת אני מרגיש את החסד והמידות שלו איך הוא כלפי, לכן אני יכול להגיד 'אתה' על המידות שלו.

במדרגה הזאת ה"הוא" זה שאמנם זה גלוי שאתה אוהב אותי אבל אני לא יודע מה גרם לך לאהוב אותי, זה נקרא חסדים מכוסים. זה משונה לי, מפתיע אותי, זה באמת מוזר שהקב"ה יאהב בן אדם. אני יודע שזה מה שקרה כלומר שהיה איזה משהו בינו לבין עצמו, שגרם לו להחליט להיות אוהב אותי אז מה שהוא בינו לבין עצמו החליט להיות אחד כזה שאוהב אותי זה נקרא חסדים המכוסים בתוך הבינה. בינה זה מה שהוא חושב בינו לבין עצמו, זה נקרא "אור המאיר לעצמו", זה הוליד את זה שהוא בא ומשדר לי שהוא אוהב אותי, כיוון שזה הוליד את זה אז באמת זה חסדים מגולים אבל החסדים המגולים נולדו מהחסדים המכוסים. אז החסדים המגולים אני אומר עליהם 'אתה' באמת זה אתה, אבל על החסדים המכוסים אני אומר 'הוא', אני לא יודע מי זה.

♦ "אתה" במדרגה ג' – חכמה דאצילות

והמדרגה הג' הוא בחי' אור החכמה דאציה שנקרא לפעמים בשם 'אתה' בגילוי לנוכח כמו "כי אתה אבינו", וידוע שזהו בחינת אור אבא דאבינו הוא בבחינת מקור החסדים דאבא כמשל האב שהוא רחמן וחסדן כו' וכמ"ש במ"א בשרש כנס"י שהוא מבחי' פנימי' אבא כמשל הטיפה במוח האב כמ"ש בנים אתם כו' והיינו כי אתה אבינו כידוע...

הוא אומר שכשאני אומר "אתה" זה כאילו הבן אומר לאבא "כי אתה אבינו", הוא מסביר שהכוונה היא שאני כלול בך כמו שהטיפה היתה כלולה במח האבא. אבל זה מוזר, שהרי כשאני הייתי טיפה לא יכולתי להגיד לך "אתה", אני יכול להגיד "אתה" רק אחרי שהייתי בעיבור בבטן הבינה והיו שם חסדים מכוסים והחסדים המכוסים

ה. הייתי יכול לחשוב שזה בינה, שהרי הוא אמר שבמדרגה הראשונה 'אתה' זה מלכות ו'הוא' זה ז"א. במדרגה השניה 'אתה' זה ז"א ו'הוא' זה בינה, כלומר מה שבמדרגה הראשונה היה 'הוא' נהפך להיות 'אתה' במדרגה השניה. לפי"ז מתבקש שבמדרגה השלישית 'אתה' זה יהיה בינה. הסיבה שזה לא יוצא כך היא משום שהחכמה והבינה הן מחוברות לגמרי ("תרוין רעין דלא מתפרשין לעלמין"). אז זה שבמדרגה הקודמת "הוא" זה היה הבינה זה מבחינת ז"א שהרי הבינה היא מה שהוליד אותו. אבל עכשיו במדרגה הזאת אם אני רוצה להגיד שאני לפני שהייתי אז לפני שהייתי זה כמו שהייתי אצל אבא בסוף. הוא מצד עצמו זה כמו חכמה ומה שהוא חושב זה כמו בינה.

התגלו והפכו להיות ז"א, בקיצור עבר הרבה מאז שהייתי טיפה... מתי אני אומר לבן אדם אתה ואני מתכוון כאילו אני הטיפה שנמצאת בתוך אבא שלי? אם חושבים קצת שמים לב שבאמת באמת זה הפשט האמיתי הכי פשוט של המילה "אתה", ונבאר:

כשאני אומר את שני ה"אתה" הראשונים אז אני מתייחס אליהם רק ביחס אלי פונה אליהם כחלק מהעולם שלי (ב"אתה" הראשון אני מתייחס אל מי שאני פונה אליו בתור ההוא שמדבר אלי, וב"אתה" השני אני מתייחס אל מי שאני פונה אליו בתור ההוא שאוהב אותי), אבל בסופו של דבר כשאני בא לבן אדם ואומר לו "אתה", הרי באמת מצידו אני חלק מהעולם שלו ולא הוא חלק מהעולם שלי, כלומר כשאני מדבר עם בן אדם אז אני מבין שבאמת באמת הוא לא 'בובה' או אובייקט שלי אלא מבחינה מסויימת אני 'בובה' שלו. לכן כשאני אומר "אתה" אני חושב שבאמת אני בובה שלו, לא הוא בובה שלי, זה באמת עיקר הכוונה כשאני מדבר עם בן אדם, שמבחינתך אני חלק ממך לכן אני יכול לדבר איתך. וכן כשאני אומר לקב"ה "אתה" בעיקר אני מתכוון להגיד לו "כי אתה אבינו", דהיינו אני לא משהו מחוץ לך אלא אני חלק ממך.

♦ הצורך בשלושת המדרגות

אמנם אי אפשר להסתפק רק ב'אתה' במדרגה האחרונה, שהרי אם כשאני מדבר איתך בסוף הייתי מרגיש שאתה חושב שאני לגמרי בובה שלך אז יוצא שבאמת באמת או שאני לא קיים או שאתה לא קיים. כלומר אני לא יכול להסתכל עליך כאילו אני בובה שלך ואתה מציאות, הרי סוף סוף אני אומר שאני כן מציאות. זאת אומרת שכשאני אומר "אתה" אני חושב שאע"פ שבפנים בפנים אני אומר שמבחינתך אני בובה שלך זה רק מבחינה מסויימת, אבל באמת באמת אתה מתייחס אלי כאילו אני ממש בן אדם, אתה כאילו מתעלם מזה שאני בובה שלך ואתה מתייחס ברצינות לזה שיש לי קיום ממשי ואתה רק 'בובה' בשבילי ורק דיבורים בשבילי, וזה בעצם ה"אתה" הראשון והשני.

כלומר לדבר זה לשקף את זה שהשורש שלנו הוא אחד בתוך המציאות שאנחנו שניים, אחרת אין עם מי לדבר. אם כשאני מדבר איתך אני בסוף חושב שאתה חי את המציאות שלך עם עצמך ואני חי את המציאות שלי עם עצמי לגמרי, כל אחד בתוך הבועה שלו, אז אין שום קשר בינינו אלא רק הבועות מתחככות אחת בשניה. מה שמייצר את התקשורת בינינו זה שאני חושב שבאמת באמת יש לנו שורש אחד שזה ה' ולכן בעצם אנחנו אחד, אלא שה' ברא אותנו לא כאובייקטים אלא כחלק ממנו

ו. גם אם במידה מסויימת אני כן מתייחס אליו כ'בובה' שלי, אבל אם הייתי חושב כך עד הסוף אז כבר לא הייתי מדבר איתו.

ממש, שכל אחד מאיתנו גם מסתכל כמו הקב"ה שהוא נמצא במרכז וכל השאר חיים מסביבו, ולכן ממילא אני חושב שגם המבט שלי שאומר שאתה חלק ממני וגם המבט שלך שאומר שאני חלק ממך שניהם נכונים.^ז

א"כ כשאני בא ואומר על הקב"ה "אתה" אז אני בעצם אומר לו מבחינתך אני כלול בך לגמרי - זה ה"אתה" השלישי, אבל היכולת שלי להגיד את זה לקב"ה מתחילה מזה שהקב"ה עשה שאני לא אהיה כמו אובייקט אלא אני יוכל לדבר איתו ולהתייחס אליו כחלק מהמציאות שלי, קודם כל להתייחס אליו כדיבור שמדבר איתי (דרך כל המציאות כנ"ל) - וזה ה"אתה" הראשון, ואח"כ שאני יכול להתייחס אליו כאילו גם יש לו רגש שמניע אותו לדבר את כל מה שהוא מדבר. ורק אחרי שאני מרגיש שאני מציאות עצמאית אני יכול גם לפנות אליו ולהתייחס הפוך שהוא המציאות העצמאית ואני רק חלק ממנו.^ח

יוצא שה"אתה" השלישי הוא מצד אחד חידוש גדול ומצד שני הוא פשט לגמרי,^ט כשאתה בא לקב"ה ואומר לו "אתה" זה לא שאתה רוצה לומר "יש אותי ויש אותך" כי אפילו בין בני אדם כשאני אומר "אתה" אם אני מסתכל עמוק אני מבין שזה לא נכון שזה כך, כשאני אומר "אתה" אני רוצה לומר שיש באמת את המציאות שלך ומצידך זה שאני רק חלק ממך ולא שאתה חלק ממני. זה עיקר הלשון "אתה" ומאוד חשוב לשים לב שזה היחס שלנו לה'.

ז. נמחיש את זה בצורה פשוטה בבריאה, אצל בעלי החיים הזכר והנקבה נבראו בנפרד, אין באמת קשר ביניהם, גם כשהם כאילו בתקשורת כדי להוליד באמת כל אחד חי בעולם שלו ורק 'משתמש' בשני כאילו הוא הבובה שלו, הוא בכלל לא חושב שהשני מסתכל עליו הפוך כאילו הוא הבובה שלו, הוא חושב שהכל נמצא בתוכו. אבל האדם נברא אחרת. חוה היא חלק מאדם וכשהם מדברים הם יכולים להסתכל על זה שהם בעצם אחד שהפך להיות שנים. ח. לכן בתפילה משתחוים כשאומרים "אתה", השתחוואה באופן פשוט זה פישוט ידיים ורגליים, כשמשתחוים למלך כאילו אומרים לו "אנחנו מצד עצמינו מתים ורק אם תרצה להרים אותנו שנחיה אז אנחנו נחיה", המלך יכול להרוג אותי ויכול להחיות אותי לכן אני בטל אליו לגמרי ואני כמו רכוש של המלך.

ט. ניתן לזה דוגמא. נניח אני פוגש ברחוב אדם שאני בכלל לא מכיר, הוא לא דיבר איתי ואין לי יכולת בכלל לזהות איזה רגש יש לו כלפי, בכל זאת אני כן יכול להגיד לו "אתה" (לדוגמא: אני יכול להגיד לאדם ברחוב שאני לא מכיר "אתה יכול להגיד לי מה השעה?", אני לא יודע מה הוא יגיב, יכול להיות שהוא יגיד לי "לך מפה. אני לא רוצה לדבר איתך", והוא יכול להגיד לי "בוודאי", למרות שאני לא יודע מה היחס-הרגש שלו יהיה, לפני כן אני יכול להגיד לו "אתה"). ה"אתה" הזה זה בעצם לבוא ולהגיד שגם אני יודע שיש לו עולם שלם שאני יכול להיות חלק ממנו אם אני אפנה אליו, וגם הוא יודע שאני מסתכל עליו שהוא חלק ממני. מצד מסויים זה ה"אתה" הכי עמוק אבל מצד מסויים זה הכי פשוט, זה הדבר הכי בסיסי בנפש, שאני יכול להגיד "אתה" עוד לפני שאתה מתייחס אלי ומדבר איתי. זה פשוט להגיד שנכון שיש את המציאות שלי אבל מבחינתך אני חלק ממך.

תשובת השובבי"ם (ג)

בפעמים הקודמות ראינו שעל עוון של פגם הברית התיקון הוא הסחת הדעת מהחטא והתמסרות לרצון ה' ועבודת ה' בחיות.

בפעם הקודמת ראינו שעל האדם להסיח את הדעת לא רק מהחטא, אלא גם מצער על החטא ומחרטה עליו. בפעם הזו יוסבר שוב שעיקר העבודה היא שהאדם לא יהיה שקוע במה שהוא עשה, אלא יקדיש את המאמצים שלו לחשוף את היותו קשור לה' ולא לצער על החטא.

לאחר מכן נראה שכדי להתמסר לעבודת ה' בחיות, יש ראשית כל ללמוד על האיסור וחומרתו. ה' רוצה לעזור לנו להסיח את הדעת מהחטא, ולשם כך הוא מצווה אותנו לא לחטוא ומלמד אותנו עד כמה האיסור הוא חמור בעיניו. הציווי הוא לא

עושים תשובה - בשמחה!

החומר במדור זה לקוח מתוך החוברת 'תשובה בשמחה', העוסקת בנושא קדושה והייחס הנכון ליצר, בשפה השווה לכל נפש!

מחיר מיוחד לימי השובבי"ם: 30 ש"ח בלבד

לרכישה: 058-770-1560 או באתר ישיבת עוד יוסף חי

רק הוראה מה לעשות, אלא בעיקר פניה של ה' אלינו ונתינת כח לפרוש מהחטא ולהתקרב אל ה'.

לאחר מכן נראה שהסחת הדעת מן החטא פירושה שהאדם יתרחק מאוד לא רק מהחטא עצמו, אלא גם ממקומות ומצבים שעלולים להביא אותו לחטא.

לבסוף נראה שבמקביל לכך שהאדם מסיח את הדעת מהחטא ומהחרטה עליו, ונזהר מהחטא ומתרחק ממנו, על האדם להסיח את הדעת לעבודת ה' ולהתמסר לעבודת ה' בחיות, בקיום מצוות וביחוד בלימוד תורה בשמחה.

האיסור וחומרתו

♦ להיות עסוק בקשר עם ה'

במצב מתוקן האדם מתחיה מהקשר עם ה', והקשר עם ה' הוא זה שגורם לו להרגיש רצוי ולהוציא את הכישרונות ואת הכחות שלו באפיקים חיוביים וטובים, וכפי שכתוב: "ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום". לאורך הספר 'תשובה בשמחה' (ועיקרי הדברים פורסמו בגליון הקודם) דובר על המצב הבלתי מתוקן, שבו האדם מרגיש שה' לא מחיה אותו, ועל כן הוא מנסה להתחיות מעצמו.

הוסבר שמבחינה אחת הניסיון של האדם להתחיות מעצמו על ידי ההתעסקות עם עצמו גורם את הניתוק מה', שכן הוא מרגיש שהחוויות שהוא מוליד מתוכו הן חזקות וממשיות והקשר עם ה' חיוור וחלש יותר (ואפילו עם החברה, היכולת ליצור קשר נחלשת). אך הוסבר שמבחינה אחרת זה קצת הפוך: כאשר אין תחושה של נוכחות של ה' זה עלול לגרום לאדם להתעסק עם עצמו, שכן אם הנוכחות של ה' לא נוגעת לחוויות של האדם, לאדם 'אין ברירה' אלא לרגש את עצמו ולהחיות את עצמו. וכפי שהוסבר, האדם זקוק להרגיש חיות וזקוק להרגיש שייך ורצוי, ואם הוא לא מקבל את התחושות האלו מהקשר עם ה', הוא פונה לחפש אותן במקומות אחרים.

בין כך ובין כך - בין אם ההתעסקות של האדם עם עצמו גורמת לניתוק שלו מה', ובין אם הניתוק שלו מה' גורם לו להתעסק עם עצמו - עכשיו, לאחר החטא, הבעיה היא שהאדם לא מסוגל להתחיות מהקשר עם ה', והוא אפילו לא מודע לכך שזו הבעיה. הוא חושב שהבעיה היא שהיצר חזק, ושעליו להתייחס יותר בחומרה לחטא על מנת שהוא יצליח להתגבר על היצר. אבל באמת עיקר הבעיה היא שהנוכחות של ה' איננה מורגשת מספיק, ועל האדם להפנות את האנרגיה של היחס לחטא בחומרה, למרירות ולגעגוע לנוכחות של ה'.

לכן גם אם הוא מרגיש מתוסכל מאוד מהמצב שלו והוא רוצה להפסיק לחטוא, המצב הבלתי מתוקן שהוא נמצא בו גורם לכך שהוא לא יודע שהבעיה היא שהוא אינו מתחיה מהקשר עם ה', וממילא הוא לא מחפש שם את הפתרון. הוא כל כך שקוע בעצמו, שגם כאשר הוא מחפש להתפלל ולחזור בתשובה הוא עדיין עסוק בעצמו במקום בקשר עם ה', כפי שהוסבר, כי חלק מהבעיה בה הוא נמצא היא שהוא חושב שעליו להיות את עצמו.

כלומר במצב הנתון של האדם הבעיה אינה החטא, אלא שהוא לא מודע לכך שהקשר עם ה' לא מחיה אותו, ועל כן אם הוא יהיה עסוק רק בניסיון להפסיק לחטוא זה עלול לא לעזור ולעתים אף להזיק. עליו לשים את עיקר המאמצים שלו לשוב ולחשוף את היותו קשור לה' ומתחיה ממנו, ולא במאמץ להצטער על החטא, כאשר היחס לחטא צריך להיות עזיבתו והסחת הדעת ממנו.

כפי שנכתב למעלה, עיקר העבודה בגיל הנעורים (והיא נכונה כמובן גם לשאר שלבי החיים) היא להסיח את הדעת מן היצר על מנת להפוך אותו לכח בחירי. כאשר האדם מסיח את הדעת מן היצר הוא מגלה ורוכש את האפשרות להתייחס ליצר כאל כח שאפשר להתייחס אליו ואפשר שלא, ולא ככח שמכריח את האדם להתעסק איתו. צורת היחס הזו אל היצר נכונה גם כאשר האדם בא לחזור בתשובה: על האדם להסיח את הדעת ולא להיות שקוע במה שהוא עשה, גם לא בשביל לחזור בתשובה¹⁵, ולהשקיע את כל המאמצים בעבודת ה' בחיות שתחשוף את הנוכחות של ה' בעולם ובחיים של האדם.

♦ האיסור כסיוע אלוקי להתגבר על היצר

בשבוע שעבר הובא משל מאדם שעסוק כל הזמן בתלונות במקום ליהנות מהחבורה ומה'ביחד', והתיקון לכך הוא לא שהוא יבקש סליחה מהחברים (שכן אז הוא רק יכביד עליהם יותר), אלא שפשוט יפסיק להתלונן ויצטרף ל'ביחד' ולהנאה המשותפת.

י. 'תשובה בשמחה' עמודים 15-18.

יא. ראה באגרות קודש של הרבי מליובאוויטש (כרך ד, אגרת א'פג):

שיסיח דעתו מענין זה לעת עתה, היינו לא רק מהענין בעצמו אלא גם מהתבוננות בגודל החטא ובנחיצות התיקון. ויסיח דעתו מכל זה לגמרי, ויתקע דעתו בחוזה בלימוד ובתפלה. מובן שכל הנ"ל צריך להיות בשמחה.

ובמקום אחר (אגרות קדש כרך טו, אגרת ה'תרע"ט):

כבר ידוע שהתחלת התיקון הוא לכל לראש ההשתדלות בהיסח הדעת מכל הענין, והיסח הדעת הוא גם שלא להילחם במחשבות אלו ולא להיכנס גם בשקלא וטריא עם היצר הרע המסית ומפתה אותו לחשוב בענין זה, וצריך להשקיע מחשבתו בענין הפכי, זאת אומרת בענין של תורה עליה נאמר 'תורה אור'... ומובן שצריך להיות זהיר בטבילת עזרא, ולכל לראש חרטה גמורה על העבר ושמירת עניני מלראות או מלקרות דברים המעוררים ומגרים ולהיות חזק בבטחונו אשר הקדוש ברוך הוא הבטיח שלא ידח ממנו נדח, ואם חס ושלום אפילו נכשלים, מושללת העצבות על זה, וכמבואר בספר התניא באריכות. ובטח יש לו שיעור לימוד בספר זה, ובאם לא נקבע עד עתה הנה יקבע עתה קביעות לימוד בספר זה, וימצא שם במפתח הענינים שבסוף ספר התניא אותם הפרקים שם מדבר איך שאסור להיות בעצבות.

כשם שבמשל (שהובא בשבוע שעבר) על המתלונן פשוט להפסיק להתלונן ולהיות מרוכז בעצמו, ולהצטרף להנאה של כולם, כך על האדם שהתעסק עם עצמו להסיח מכך את הדעת לגמרי, ולהתמקד בעבודת ה' בחיות.

הצעד הראשון של עבודת ה' בחיות הוא עצם הידיעה שהמעשה הזה הוא אסור כיוון שה' מצווה על כך. כשם שבמשל החברים אומרים למתלונן - "תפסיק להיות מרוכז בעצמך ובתלונות שלך, אנחנו רוצים שתיהנה ותשמח מההצטרפות לכולם, ולא תחשוב שהדרך היחידה ליהנות היא רק מילוי הרצונות שלך" - כך הצעד הראשון של עבודת ה' הוא הסחת הדעת מן היצר. עצם האיסור פותח לאדם את האפשרות לשים לב שהוא מרוכז בעצמו וממילא לשים לב שהוא יכול להפסיק זאת.

בניגוד לצורת החשיבה הראשונית, האיסור לא בא לומר שטבע האדם הוא לא לחטוא^{יב}. אם אדם יחשוב שהציווי בא ללמד אותנו שהטבע הפשוט שלנו הוא לא לחטוא, כאשר הוא יחטא הוא לא יבין איך זה קרה לו, וזה יגרום לו להשלים, ברמה כזו או אחרת, עם כך שהטבע שלו אינו טוב כמו שהוא חשב בתחילה, והציווי לא לחטוא ייראה לו כבלתי ריאלי.

המשמעות של האיסור היא כמעט הפוכה: האדם מצד עצמו לא יכול להתגבר על יצרו, ועל כן הוא זקוק לסיוע מלמעלה, כמו שאמרים חכמינו: "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום... ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אין יכול לו"^{יג}. הסיוע בא לידי ביטוי ראשית כל בעצם האיסור, "שעל ידו ה' אומר לאדם שהוא לא מחוייב להתעסק עם עצמו, והוא יכול וצריך להסיח את הדעת. על האדם להתייחס לציווי כאל פניה של ה' אליו, ולשמוח בכך שה' פונה אליו ומקרב אותו על ידי כך שהוא מורה לא להתעסק עם עצמו, ולא להתייחס לציווי כאילו ה' בא אליו בטרזניה למה יש לו יצר הרע.

♦ גם חומרת האיסור היא סיוע אלוקי

העזרה של ה' לאדם איננה רק בעצם האיסור, אלא גם בחומרת האיסור, שכן העוון של פגם הברית הוא הכי חמור בתורה, וכמו שכתוב בשולחן ערוך^{יד}:

יב. וכך כתוב בספר התניא פרק כז:

"...וכשמיסיח דעתו מקיים לאו זה (לא תתור), ואמר רז"ל: 'ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כאילו עשה מצווה'. ועל כן צריך לשמוח בקיום הלאו כמו בקיום מצוות עשה ממש, ואדרבה העצבות היא מגסות הרוח שאינו מכיר מקומו ועל כן ירע לבבו על שאינו במדרגת צדיק, שלצדיקים בוודאי אין נופלים הרהורי שטות כאלו".

כלומר המחשבה שלא אמורים ליפול לאדם הרהורי עבירה גורמת לעצבות, וההבנה שהציווי הוא עזרה מה' לא לחטוא גורמת לו לשמחה.

יג. קידושין ל. ב.

יד. ראה גם בספר החדש 'מקדש עמו ישראל' עמ' 7 הערה 2.

טו. אבן העזר כג. א.

אסור להוציא שכבת זרע לבטלה, ועוון זה חמור מכל עבירות שבתורה.

ובזהר בפרשת ויחי^{טז}:

תא חזי: דהא כתיב "אוי לרשע רע"^{טז}, כיון דכתיב "אוי לרשע", אמאי "רע"? אלא כמה דאמינא, דעבד גרמיה רע. וכתיב "לא יגורך רע"^{טז}, וכלהו סלקין והאי לא סליק, ואי תימא שאר חייבין דקטלו בני נשא, תא חזי כלהו סלקין והוא לא סליק. מאי טעמא? אינון קטילו בני נשא אחרא, והאי קטיל בנוי ממש, אושיד דמין סגיאין. תא חזי: בשאר חייבי עלמא לא כתיב "וירע בעיני ה'", וכאן כתיב "וירע בעיני ה' אשר עשה"^{טז}. מאי טעמא? משום דכתיב "ושחת ארצה"^{טז}. תנן: אמר רבי יהודה, לית לך חובא בעלמא דלא אית ליה תשובה בר מהאי^{טז}, ולית לך חייביא דלא חמאן אפי שכינתא בר מהאי, דכתיב "לא יגורך רע" כלל.

[בא וראה: כתוב "אוי לרשע רע". כיוון שכתוב "אוי לרשע" למה צריך לכתוב גם "רע"? אלא כמו שאמרנו, שהוא עשה את עצמו רע. וכתוב "לא יגורך רע", וכולם עולים (לעולם הבא) והוא לא עולה. ואם תאמר רשעים אחרים שהרגו אנשים (אולי גם הם לא עולים)? בא וראה: (בכל זאת) כולם עולים והוא לא עולה. מה הטעם? הם הרגו אנשים אחרים, והוא הרג את בניו ממש, שפך דמים רבים. בא וראה: בשאר הרשעים לא כתוב "וירע בעיני ה'" ועל העוון הזה כן כתוב "וירע בעיני ה' אשר עשה". מה הטעם? משום שכתוב "ושחת ארצה". תנן: אמר רבי יהודה, אין לך עוון בעולם שאין לו תשובה, חוץ מהעוון הזה שעליו אין תשובה. ואין רשעים שלא זוכים לראות פני השכינה חוץ ממנו, שכן כתוב "לא יגורך רע" כלל].

ובספר התניא^{כז}:

חמור וגדול עונו בבחינת הגדלות וריבוי הטומאה והקליפות, שמוליד ומרבה במאוד מאוד בהוצאת זרע לבטלה, יותר מביאות אסורות.

ככל שהאיסור חמור יותר, וככל שלאדם ברור שה' מצווה אותו לא לעשות מעשים כאלו, כך קל לו יותר להתגבר על היצר. כלומר האיסור הוא לא רק ציווי והוראה, אלא

טז. ריט, ב.

יז. ישעיה ג, יא.

יח. תהילים ה, ה.

יט. בראשית לח, י.

כ. בראשית לח, ט.

כא. אומנם בספר התניא (אגרת התשובה פרק ד) כתוב בשם ה'ראשית חכמה' שאומנם תשובה תתא לא מועילה לפגם הברית, אבל תשובה עילאה כן מועילה, וכפי שהוסבר בפעמים הקודמות ויוסבר עוד בהמשך בע"ה.

כב. סוף פרק ז.

הוא גם נתינת כח והבעת אמון. ה' רוצה שהאדם לא יעשה מעשים שאינם טובים, והציווי על זה עוזר לאדם לא לעשות מעשים כאלו.

♦ להתרחק ממצואות שבה עלולה התאוה להתעורר

בנוסף לחומרת האיסור מצד עצמו, בעבירות שקשורות ליצר ולתאוה יש חומרה נוספת, שלא כתובה בשאר העבירות, וכפי שכתוב בשולחן ערוך^כ: "צריך אדם להתרחק מהנשים מאוד מאוד". הלשון הזו, שצריך להתרחק מעבירה מאוד מאוד, לא כתובה כמעט על שום איסור אחר בשולחן ערוך^כ.

ההרחקה הכפולה הזו מלמדת את האדם לא לחשוב שהתכלית הרצויה היא להיחשף למקרים ולמקומות שבהם הוא יעמוד מול היצר הרע ואף על פי כן יצליח להתגבר עליו. הלשון החרیגה של השולחן ערוך - "צריך אדם להתרחק מהנשים מאוד מאוד" - מלמדת שעל האדם להיות במקום בו אין תאוה, ועצם ההימצאות שלו במקום שבו יש תאוה היא עבירה.

וכפי שכתוב בגמרא^כ:

"ועוצם עיניו מראות ברע"^כ: אמר רבי חייא בר אבא - זה שאין מסתכל בנשים בשעה שעומדות על הכביסה. היכי דמי? אי דאיכא דרכא אחרייתא רשע הוא, אי דליכא דרכא אחרייתא אנוס הוא.

כלומר, לגמרא ברור שאם אדם הולך בדרך שבה נשים מכבסות כביסה (ואין זה צנוע להסתכל עליהם), אפילו אם הוא מתאמץ ומתגבר ואינו מסתכל על הנשים - הוא נקרא רשע.

לכן מסבירה הגמרא "לעולם דליכא דרכא אחרייתא, ואפילו הכי מיבעי ליה למינס נפשיה". אם האדם הולך בדרך שבה הנשים מכבסות כביסה רק כאשר אין לו ברירה - אם הוא מתגבר ולא מסתכל, אז אכן ניתן לקרוא עליו את המשך הפסוק "הוא מרומים ישכון".

כג. אבן העזר כא. א.

כד. כתוב בשולחן ערוך (יורה דעה קג. א) שצריך להתרחק מעבודה זרה, וכן כתוב בשולחן ערוך (חושן משפט טו. א) שדיין צריך להיזהר מאוד מאוד מלקחת שוחד. אבל החומרה הכפולה שכתובה פה - גם להתרחק וגם 'מאוד מאוד' - יתכן שלא כתובה על שום איסור אחר בשולחן ערוך.

כה. בבא בתרא נז. ב.

כו. ישעיה לג. טו.

גם להרגיש את התאוה זה עבירה, וגם ההרגשה של האדם שהוא הצליח להתגבר על התאוה - גם היא חלק מהעבירה, ועל האדם להתרחק מאוד מאוד מהתאוה וממקומות שבהם היא יכולה להתעורר.

אין הכוונה שעל האדם להעסיק את המחשבה שלו כל הזמן בכך שהוא צריך להתרחק מהתאוה, שכן כך מבחינה חיצונית הוא אולי מתרחק מהתאוה, אבל מבחינה פנימית הוא אינו מתרחק אלא מתקרב יותר. הכוונה שעל האדם להתאמץ להביא את עצמו להיות במקומות כאלו שבהם הוא לא יחשוב על התאוה ולא יתעסק איתה כלל.

אף על פי שכפי שנכתב על האדם להתייחס לאיסור כאל פניה של ה' אליו ועליו לשמוח בפניה הזו, אין הכוונה שצורת ההתייחסות הזו תקפה את חומרת האיסור. להיפך, ככל שלאדם יהיה ברור כמה האיסור חמור וכמה ה' באמת לא רוצה שהוא יעשה מעשים כאלו, ולכן הוא אוסר עליו ומצווה אותו לא לעשות אותם, ולהתרחק מהם מאוד מאוד - רק כך הוא יוכל להתייחס לאיסור כאל פניה של ה' אליו.

כאשר יש קשר בין שניים, יש לשני הצדדים ציפיות זה מזה, וככל שהקשר עמוק יותר כך הציפיות גבוהות יותר. למשל, כאשר יש לאדם חבר טוב, הוא מצפה שהוא ישתף אותו ולא יתעלם ממנו, יותר ממה שהוא מצפה מאנשים אחרים. אם לאדם אין ציפיות מהשני, כנראה שהקשר שלו עם השני הוא קשר חלש, או שאין לו קשר איתו כלל. כך זה גם בקשר עם ה': ה' רוצה מאוד את הקשר איתנו, והוא מראה את זה על ידי המצוות והאיסורים שבתורה. בפגם הברית האדם נתון בתאוה ושקוע בה כל כולו, והקשר עם ה' נעשה יותר ויותר חיוור, ולכן זהו העוון הכי חמור בתורה. אם אדם יחשוב שהעוון אינו חמור כל כך, פירושו של דבר שהוא חושב שה' לא רוצה מאוד את הקשר איתנו. אבל ה' רוצה שנחשוב שהוא מאוד רוצה את הקשר איתנו, ולכן הוא כתב בתורה שהעוון הזה הוא הכי חמור, והוא רוצה שכך נתייחס אליו.

♦ שמחה על הנוכחות של ה'

גם המרירות והגעגוע לה' הם חלק מעבודת ה' בחיות. לעומת שקיעה בחרטה על המעשה שנעשה שמביאה את האדם לצער ולעצבות וגורמת לאדם ייאוש וחוסר וחיות, המרירות על המרחק מה' והגעגוע לקרבת ה' הם חלק מהחיות של עבודת ה'. כפי שכתוב בספר התניא¹²:

כו. פרק לא.

אך באמת אין לב נשבר ומרירות הנפש על ריחוקה מאור פני ה' והתלבשותה בסטרא אחרא נקראים בשם עצבות כלל בלשון הקודש. כי עצבות היא שלבו מטומטם כאבן ואין חיות בלבו, אבל מרירות ולב נשבר אדרבה - הרי יש חיות בלבו להתפעל ולהתמרמר.

על מנת שהאדם לא יהיה עסוק בעצמו אלא בקשר עם ה', עליו להפסיק להתעסק עם החטא שלו - לא להיות שקוע בצער על מה שהוא עשה, ואף לא להיות שקוע בשמחה על כך שה' סלח לו. הצער והשמחה של האדם צריכים ללוות את השאלה אם הוא חש בנוכחות של ה'. כלומר האדם צריך להיות נתון בעבודת ה' בחיות - בתורה, בתפילה ובמעשים טובים - וכאשר הוא חש שה' מאיר לו את פניו, והוא זוכה לחוש בנוכחות של ה' בתורה ובתפילה, עליו לשמוח מאוד בכך שה' שוכן איתו בתוך תורתו, עבודתו ומעשיו הטובים. ולהיפך, כאשר אין הוא חש בהארת פנים והוא אינו מצליח להתעורר לעבודת ה' מכל הלב, עליו לשים לב שהמעשים הלא טובים שלו גרמו לו להתעסק בעצמו ולא לשים לב לנוכחות של ה', ולהתפלל אל ה' שיעזור לו להתחיות מהקשר איתו, ויעזור לו להתפלל וללמוד תורה בחיות.

עצם העובדה שהוא מתפלל על הקשר עם ה' ולא על הצורך להתנקות מהעבר, גם היא צריכה למלא אותו שמחה. שמחה על כך שהוא מצליח לרצות לא להיות עסוק בעצמו, בשאלה אם הוא בסדר, ובמקום להסתבך ברגשות אשם הוא עסוק בפניה אל ה', כמו שכתוב: "ברוב שרעפי בקרבי תנחומיך ישעשעו נפשי"^כ. כאשר השמחה והצער של האדם לא נסובים מסביב לחטא אלא שניהם מרכיבים את מערכת היחסים שיש לו עם ה' (ולא במערכת היחסים שלו עם עצמו) ולה' איתו - האדם לא יהיה עסוק בשאלה אם הוא התנקה מהחטא או לא.

כח. תהילים צד, יט.

מהור
מיוחד!

"ושוב יתלהב לבו באהבה עזה כרשפי אש בחשיקה וחפיצה ותשוקה ונפש שוקקה..."

(תניא פרק ג')

נשמע לך רחוק?

יש דרך להתלהב מעבודת ה' בכלל?

קונטרס ההתפעלות לאדמו"ר האמצעי

נכתב על מנת להיות כף שתאפשר את אכילת המעדנים

שכתב אדמו"ר הזקן בספר התניא.

הספר "נהלך ברגש" נועד לקרב את הדברים אלינו
בשפה המתאימה לדורינו.

נהלך ברגש

הרב יצחק שפירא

מעל 500 עמודים על אהבה ויראת ה',
יחד עם ביאור סוגיות בסיסיות בחסידות
בשפה השווה לכל נפש

בהוצאת
ישיבת עוד יוסף חי

רכשו עכשיו:

באתר odyosefchai.co.il

או בטלפון 058-4997466

מעמיקים בצדיקים

ספורי צדיקים וגדולי ישראל

התהלים של היהודים הפשוטים

בסיפור שלפנינו, אנו חותמים את סדרת הסיפורים על הבעל-שם-טוב הקדוש. ממנו אנו לומדים חכמה ועצה, כיצד נכון וראוי להתייחס לזולת ולייעץ לו. סיפורנו עסוק גם הוא בהתבוננות של הבעל-שם-טוב על פנימיותם של היהודים. והפעם, על מעלת עבודת ה' התמימה של היהודים הפשוטים. את הסיפור הזה הביא אדמו"ר הרי"ץ כהקדמה לספר התהלים שבהוצאת קה"ת, על-מנת לקבל חוש מהי אמירת תהלים אמיתית מעומק הלב. כאן נביא את הגירסא שמובאת ב'סיפורי חסידים' של הרב זו"ר, כהרגלנו. אך מומלץ לראות את הגירסא החריפה יותר שמובאת שם.

הבעש"ט הקדוש היה מקרב, כידוע, את האנשים הפשוטים יראי האלוקים ומחבבם ביותר. ועל-כן התרבו מעריצי הבעש"ט בתוך ההמון בזמן קצרו. אמנם גדולי תלמידי חבעש"ט הצדיקים והגאונים, לא נחה דעתם מהנהגה זו. ואף כי פעמים רבות שלחם מורם חבעש"ט ללמוד מאנשים פשוטים כמה ענינים שונים, כגון מידת התמימות, בטחון, אמונה פשוטה, אהבת ישראל וכדומה, בכל זאת לא יכלו לקבל הנהגה זו.

ואירע באחת משבתות הקיץ מאורע שהרעיש את כל החבריא קדישא תלמידי הבעש"ט. לאותה שבת באו הרבה אורחים, וביניהם אנשים פשוטים: מוכסנים, עובדי אדמה, בעלי מלאכה, נוטעי כרמים וגנות, מגדלי בהמות ועופות, רוכלי שוק, ודומיהם. בסעודת הלילה של אותה שבת הראה חבעש"ט התקרבות גדולת האורחים הפשוטים, להאחד נתן בכוסו מעט מן היין הנשאר מקידוש,

להשני נתן הכוס המיוחדת שלו שהוא מקדש בה, לאלה נתן פרוסות לחם מן הלחם שבירך עליו ברכת המוציא, ולאחרים נתן דגים ובשר מן הקערה שלו, ועוד קירובים שונים שהפליאו את החבריא קדישא.

והמנהג היה אצל חבעש"ט, שהאורחים הבאים לשבת היו סועדים על שולחנו רק שתי סעודות משלוש הסעודות דשבת, וסעודה אחת, השניה, היתה מיוחדת רק בשביל התלמידים, החבריא קדישא, ואז לא הורשו האורחים לבוא, ואף לא לעמוד מרחוק ולראות. ולכן התקבצו האורחים הפשוטים של אותה שבת, אחרי אכלם סעודת שבת בביתם לבית הכנסת של חבעש"ט בזמן הסעודה השניה. ולהיותם אנשים פשוטים ביותר, שלא ידעו אלא אמירת חומש ותהלים מבלי להבין פירושם, התחילו כל אחד ואחד לומר תהלים.

כשישב חבעש"ט לסעודה השניה, סידר את התלמידים איש איש על מקומו בסדר נכון, כרגיל אצלו תמיד. ואחר-כך התחיל חבעש"ט לומר דברי תורה, והתלמידים יושבים ומתענגים בנועם אלוקי. וכראותם שרוחו של מורם חבעש"ט טובח עליו גדלה שמחתם בחדוה וטוב לבב על כל חטוב והחסד אשר עשה ד' עמם, שזכו להיות מתלמידי קדוש ד' חבעש"ט. ואחדים מהחבריא חיו מהרהרים אז בלבם מדוע חבעש"ט מקרב את האנשים הפשוטים בקירובים נעלים ונשגבים, והם הלא אינם מבינים כלל מה שהחבעש"ט אומר?

עודם טרודים בהרהוריהם אלה, והנה פני חבעש"ט נעשו רציניים, והתדבק בדביקות רבה, ואמר:

- במקום שבעלי תשובה עומדים, אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד. ישנם שני דרכים בעבודת ה' יתברך: עבודת הצדיקים ועבודת בעלי התשובה, ועבודתם של האנשים הפשוטים היא במדרגה של בעלי תשובה, להיותם בהכנעה ושפלות בעצמם, בחינת חרטה על העבר וקבלה טובה להבא.

כשגמר חבעש"ט את דבריו, התחילו לזמר שירים וניגונים שונים, והתלמידים שהרהרו אחר חבעש"ט בדבר התקרבותו להאנשים הפשוטים, הבינו שהחבעש"ט הרגיש במחשבתם והרהורם. כאשר גמרו לזמר, פתח חבעש"ט את עיניו הקדושות, והסתכל הרבה בפני החבריא, וציוה שכל אחד ישים יד ימינו על כתפו של חברו היושב אצלו, באופן שכל התלמידים היושבים משני עברי השולחן יהיו משולבים יחד. אחרי כן ציוה לזמר אילו ניגונים כשהם יושבים משולבים, וככלותם לזמר ציוה עליהם שיעצמו עיניהם, ולא יפתחו אותן עד אשר יאמר להם. וחבעש"ט שישב בראש השולחן, שם את שתי ידיו הקדושות,

יד ימינו על כתף התלמיד שישב מימינו, ויד שמאלו על כתף תלמידו שישב משמאלו.

לפתע פתאום שמעו כל התלמידים קולות של זמרה נעימה ועריבה, בלולים עם קולות תחנונים המרעידים את הנפש. הנה קול המזמר ואומר: 'אוי רבונו של עולם, אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף...', וקול אחר מזמר ואומר: 'אוי רבש"ע, בחנני ה' ונסני, צרפה כליותי וליבי'; זה ישיר: 'אבא יקר, חנני אלקים חנני, כי בך חסיה נפשי, ובצל כנפיך אחסה עד יעבור הוות', וקול אחד בוקע ועולה: 'גוואלד, אבינו שבשמים: יקום אלקים יפוצו אויביו וינוסו משנאיו מפניו'; זה צועק בקול מר: 'הוי אבא, גם ציפור מצאה בית ודרור קן לה...'. והלה מתחנן ואומר בקול תחנונים: 'אב יקר, אב רחמן: שובה אלקי ישענו, והפר כעסך עמנו...'.
כזו.

החבריא קדישא בשמעם את קולות השיק והזמרה של אמירת התהילים בהשתכחות נפש נפלאה חלו ורעדו, ואם כי עיניהם היו עצומות, נזלו דמעות מעיניהם מעצמן, ולבם היה שבור ורצוף מקולות תחנוני בעלי התהלים, וכל אחד מהחבריא התפלל בלבבו, שהשי"ת יעזרהו שיזכה לעבוד את ה' בעבודה כזו.

אז הסיר הבעש"ט את ידיו מעל כתפי שני התלמידים אשר ישבו מימינו ומשמאלו, ואטם אזניהם מלשמוע עוד בקולות השירה והזמרה של התהלים. וצויה להם לפתוח את עיניהם ולזמר אי-אלו ניגונים שאמר להם.

והמגיד הגדול ממזריטש ז"ל, שהיה אז גם-כן באותה מסיבה של החבריא קדישא, סיפר פעם לתלמידו אדמו"ר הזקן בעל ח"תניא", שבאותה שעה היו לו כלות-הנפש וגעגועים עזים בבחינת אהבה בתענוגים, אשר לכמותם עדיין לא זכה עד אז בשום פעם. והסנדלים שעל רגליו היו רטובים מזיעה ודמעות של תשובה פנימית מעומקא דלבא.

כשפסקו לזמר נשתתקה כל החבריא, והבעש"ט היה משך זמן בדביקות גדולה, ואחרי-כן פתח את עיניו ואמר:

- השיר והזמרה ששמעתם הוא השיר וחזמרה של אנשים פשוטים האומרים תהלים בתמימות, מקרב ולב עמוק, באמונה פשוטה. ואתם תלמידי, הביטו נא וראו: ומה אנחנו, שאין אנו אלא רק 'שפת אמת', כי הגוף אינו אמת, ורק הנשמה היא אמת, ונם היא אינה אלא חלק מן העצם, ולכן נקראת 'שפת אמת', בכל-זאת גם אנחנו מכירים את האמת, מרגישים את האמת, ומתרגשים בהתפעלות

עצומה, קל-וחומר השי"ת, שהוא אמת לאמתו, שמכיר את האמת של אמירת תהלים של אנשים פשוטים.

וספר המגיד הגדול לאדמו"ר הזקן, אשר זמן רב אחרי זה היה בצער גדול על שהרהר אז אחרי רבו, בדבר התקרבותו להאנשים הפשוטים. ועשה כמה תיקונים לתקן דבר זה, ולא יכול להרגיע את עצמו. עד אשר באחד הלילות ראה מחזה נפלא, שהרגיע את רוחו. הוא ראה בהיכלות הגן-עדן היכל אחד אשר תינוקות של בית רבן יושבים בו ולומדים חומש, ומשה רבנו יושב בראש השולחן. התינוקות למדו פרשת 'לך', ואחד התינוקות אמר בקול רם הכתוב 'ויפול אברהם על פניו ויצחק, ויאמר בלבו...'. ומשה רבנו מסביר להם שכל הפירושים שנאמרו ע"ז הם אמת, ובכל-זאת אין מקרא יוצא מידי פשוטו. ואם תאמר, איך אפשר הדבר שאברהם אבינו יהיה מסופק במאמר השם? תדעו אשר זהו מצד הגוף, וגם גוף קדוש בשר הוא. ואז, כששמע הרב המגיד שמצד הגוף, יכולים להיות כמה מחשבות והרהורים הבאים בדרך ממילא ומאליהם, שקטה רוחו על הרהורו אחרי הבעש"ט באותה מסיבה קדושה.

(סיפורי חסידים, סיפור 531)

סיפורנו ארוך ורווי פרטים, ועם זאת עיקרו של הסיפור ברור - הבעל-שם-טוב מעריך את עבודתם הפשוטה, התמימה והכנה של האנשים הפשוטים, ורואה את ערכה האמיתי. כפי שפותח הסיפור, דרכו זו של הבעל-שם-טוב הייתה ידועה ומפורסמת. יחס זה מצטרף אף הוא לעיקרון העולה מהסיפורים הקודמים⁶⁹ - הבעל-שם-טוב רואה את פנימיותו של היהודי, אף כאשר הוא עצמו לא מודע אליה.

ניתן לדמות את יחס הבעל-שם-טוב אל אותם יהודים ליחסם של הורים לילדיהם. כאשר ילד עושה מעשה טוב בתמימות, מוותר לאח שלו, מנגן ניגון שהוא שמע, או אומר דבר יפה - ההורים מתפעלים מאוד ומתמלאים ברגש עז. הילד מצידו עשה את הדבר בתמימות מוחלטת, בלי לשים לב ש'משהו פה מיוחד'. ודווקא תמימות זו נוגעת להורים כל-כך.

ממה מתפעלים ההורים? ההורים רואים כיצד במעשה זה, דווקא בגלל שנעשה בפשטות מוחלטת, בא לידי ביטוי הטוב הפשוט והיידישקייט הטהורה שהילד שלהם סופג. כל החינוך והטהרה שהם רוצים להחדיר בתוכו פעלו את פעולתם, ומעשה זה של הילד מעיד שהוא שייך לכך, שזה חלק ממנו.

כט. התפרסמו בגיליונות 69-71.

כאשר ההורים מתפעלים ממעשה כזה, הם מראים לילד שגם להם זה נוגע, שזה חשוב בעיניהם ואכפת להם. כך מתעורר אצל הילד חשק ורצון גדול יותר להיות שייך לדברים אלו, והטוב והטהרה נספגת בתוכו יותר. ולעומת זאת, אם ההורים יחשבו ש'זה רק ילד', ולא ייחסו לכך חשיבות, ואולי אפילו יזלזלו בטוב שלו - הוא ירגיש שגם בעיניהם זה לא חשוב, והחשק שלו להיות שייך לכך ידעך.

הבעל-שם-טוב רואה אצל היהודים הפשוטים רצון כנה, תמים ופשוט להיות שייכים לקדושה. הוא רואה באמירת התהלים שלהם, גם אם היא נראית כמו אמירה של ילד קטן, את כל הטוב והטהרה שיש להם בתוך הלב. מראה כזה מעורר אצלו רגשות עזים, ונוגע לו מאוד. הוא מרגיש שגם לו הטהרה הזאת חשובה, שגם הוא שייך לכך, והוא מתמלא שמחה שכך מתנהגים היהודים 'שלו'. היהודים הפשוטים שמרגישים את הקירוב של הבעל-שם-טוב, ואת החשיבות שהוא מייחס לעבודה שלהם - מתמלאים ברצון וחשק רב להוסיף עוד טהרה ועוד טוב, "ועל-כן התרבו מעריצי הבעש"ט בתוך ההמון בזמן קצר".

צדיק אמיתי רואה את הפנימיות של היהודי, ומעריך אותו הרבה יותר ממה שאותו יהודי מסוגל להעריך את אותו צדיק. כיצד? הבעל-שם-טוב חש את הגעגועים העזים שיש בתוך היהודים הפשוטים, וכשהוא מראה זאת לתלמידיו אנו רואים עד כמה גדלה ושגבה מעלת אמירת התהלים של אותם יהודים. אותם יהודים ודאי מעריכים ומעריצים את הבעל-שם-טוב עד מאוד, אך מחמת שהם עובדים את ה' בתמימות, בלי שימת לב למדרגות גבוהות נשגבות, הם אינם יכולים לשער מדרגות רמות כמו 'אהבה בתענוגים', מדרגות שהבעל-שם-טוב רואה בתוכם.

ניתן להמחיש זאת גם מתוך התבוננות על דברי האר"י הקדוש. מה חושב יהודי על האר"י הקדוש? שהוא מקובל, צדיק, קדוש ונשגב. ומה חושב עליו האר"י? שבכל מצווה שהוא מקיים הוא מזווג זיווגים עליונים... אנו, לקטנות ערכנו, אפילו לא מספיק מבינים מה זה אומר, ובטח שלא יכולים לומר זאת מעצמו על האר"י הקדוש.

אבל הבעל-שם-טוב מוסיף, שאמנם הוא ותלמידיו (אחרי ההמחשה העזה) רואים את מעלתה העצומה של עבודת היהודים הפשוטים, וכפי שהתבאר אף הרבה יותר ממה שרואים זאת היהודים הפשוטים עצמם, עם כל זה, הסתכלות זו היא כאין וכאפס לעומת איך שה' יתברך רואה את עבודתם. היכולת של הצדיקים לראות במעלת עבודת היהודים הפשוטים, היא מכח נשמתם, שבהיותה מרגישה את תלותה בה' יתברך, יכולה לבטא אותו ('שפת אמת') פה במציאות. אבל ה' יתברך (שהוא האמת בעצמו), רואה את האמת הגדולה שבעבודתם לאין ערוך מראייתו של הצדיק הגדול ביותר.

לחביבות הדברים, נשים לב כיצד הבעל-שם-טוב מלמד אמת כזאת לתלמידיו:

כאשר הבעל-שם-טוב רוצה ללמד את תלמידיו לראות את פנימיותם של היהודים הפשוטים, הוא מצווה עליהם להניח כל אחד את יד ימינו על כתף חברו. מאחר והבעש"ט רוצה לגרום להם לראות יהודים אחרים בעין טובה, בהסתכלות של חסד, הוא מצווה עליהם להניח את יד ימין אחד על השני.

אך הבעל-שם-טוב עצמו מניח על תלמידיו את שתי הידיים - ימין ושמאל. מדוע? הנחת יד שמאל מלמדת שהבעל-שם-טוב כרגע נותן לתלמידיו מוסר, הוא רוצה לומר להם שהם טועים ומסתכלים לא נכון. אבל נשים לב: הוא אמנם רוצה ללמד אותם מוסר, אבל במקום להגיד להם שהם לא בסדר, הוא רוצה להטעים להם את הטוב שיש ביהודים הפשוטים. בעצם, גם יש שמאל של הבעל-שם-טוב פועלת כיד ימין, ולכן כשכל אחד מניח את יד ימינו על חברו - הבעל-שם-טוב יכול להניח גם את יד שמאל.

עלון מעמקים ישירות למייל

ניתן לקבל את העלון ישירות למייל להדפסה

לקבלת העלון פנה למייל shiurimshapira@gmail.com

שו"ת מעמקים

שאלות ותשובות עם הרב

גידול פאות - האם "הוי' הוי'" שלפני החטא ולאחריו הכוונה בזמן? ♦ מתי טוב לחשוב
שה' נהנה מהכל? ♦ ובאיזה אורך לגדל פיאות?

שאלה: מה הענין של גידול פאות?

תשובה: האר"י הקדוש מסביר שהפאות של הראש נקראות שמות הוי' שבפסוק
של י"ג מידות הרחמים. השיער של הזקן (תקוני דיקנא) מתחלק ל13 חלקים כמבואר
בזוהר, כנגד י"ג מידות הרחמים. לפניהם יש שתי פאות הראש, "הוי' הוי'". מצד שני,
פאה זה בגימטריא של שם אלקים, כך שיש קשר בין פאה לשם אלקים. נסביר קצת
את הענין הזה:

♦ הוי' הוי' - לפני החטא ואחרי החטא

הגמרא במסכת ראש השנה (יז:) אומרת כך:

עלון מעמקים ישירות למייל

ניתן לקבל את העלון ישירות למייל להדפסה

לקבלת העלון פנה למייל shiurimshapira@gmail.com

"ויעבור ה' על פניו ויקרא - א"ר יוחנן אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח צבור והראה לו למשה סדר תפלה, אמר לו כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם. ה' ה' אני הוא קודם שיחטא האדם ואני הוא לאחר שיחטא האדם ויעשה תשובה. אל רחום וחנן אמר רב יהודה ברית כרותה ל"ג מדות שאינן חוזרות ריקם שנאמר הנה אנכי כורת ברית".

הגמרא כאן אומרת שיש יג מידות. מה הם י"ג המדות? לא ברור איך לספור אותם, יש בזה כמה דיעות בראשונים. לפי האר"י שני שמות הוי' שיש בהתחלה הם לא חלק מהי"ג מדות, והמדות מתחילות מ"אל רחום..." (בגמרא זה נראה הרבה יותר פשוט 'חלק' ללמוד כך. כי הגמרא קודם כל מצטטת את הפסוק על שני שמות הוי' ואומרת עליהם "אני הוא קודם שיחטא האדם ואני הוא לאחר שיחטא האדם ויעשה תשובה", ולאחר מכן היא מצטטת רק מהמילים "אל רחום..." ועל זה אומרת "ברית כרותה ל"ג מדות...", ומשמע שה"הוי' הוי'" זה לא חלק מזה?).

לפני שהאדם חטא זה כמו לפני שהוא נולד - לפני ש'בחטא יחמתני אמי' (תהלים נא, ז), כשעוד הייתי כלול בה'. אחרי ככלות הכל - זה ההוי' השני - אדם מתכלל שוב בה'. כמו 'אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים'.

אפשר להסתכל על הגמרא ולומר שזה ענין של זמן, שלפני ואחרי יש הוי', ובאמצע יש את כל מה שקורה בעולם הזה. אבל האר"י אומר: אל תלמד כך את הגמרא, אלא זה כמו מלמעלה למטה, כמו הבן אדם. יש מה שהכל זה ה' עוד לפני שאתה קיים, ויש מה שהכל זה ה' גם אחרי שאתה קיים (ומהבחינה הזאת "אם חטאת מה תפעל"), באמת הכל זה ה'. אבל יש גם מה שאתה תופס שאתה כן קיים - וזה האמצע (ושם צריך את מדות הרחמים).^{לא}

♦ לגדל שיער ולגדל פיאות

א"כ הפאות זה מה שה' נותן קיום למציאות, והיא לא מפריעה לו בכלל. מה הבעיה בפאות? שאם הולכים רק על פאות - אז יש יניקה לחיצונים. השערות של הראש זה המקום שהכל זה חלק מה' והקב"ה נהנה מהכל. אם נגדל את השיער ונהיה פרועי ראש - נגיד שלא משנה מה נעשה הכל זה ה' והקב"ה נהנה מהכל - יהיה מכך הרבה

לא. [הערת המערכת: וכן מצאנו בטורי אבן על הגמרא שם, שכתב רביה זו. והחיד"א בפתח עיניים שם שיבח רביה זו]. לא. על כוונות האר"י ליג מדות הרחמים. היו שלושה שחיעורים חשובים לפני ראש השנה תשפ"ו. ובע"ה יראו אור בקרוב.

יניקה לחיצוניים. זה נכון שהקב"ה נהנה מכל דבר, אבל כדאי לחתוך את זה, שזה לא ישפיע עליך לרעה ויקח אותך למקומות לא טובים.

מצד שני אנחנו לא רוצים לחתוך את זה לגמרי, אנחנו כן רוצים שישאר מזה קצת - אלו שתי הפאות. לכן אסור להוריד אותן. ובלשון האר"י: שתהיה קצת יניקה לחיצונים 'כדי קיום העולם'. אם לא תהיה בכלל יניקה לזה שטוב שיש עולם חיצוני - העולם לא יוכל להתקיים. אז יש לנו פאות כדי יניקה לקיום העולם. ואז אנחנו משאירים חלק מהשיער של הראש. גם לחיצונים יש מקום בקיום העולם.

♦ ליהנות מעבודת ה'

אז אם אני עובד את ה', ומאד נהנה מזה שאני עובד את ה', ויש לי תחושה טובה - זה נותן יניקה לחיצונים. יש לאדם פאות, והוא מגלגל אותן בתפילה, הוא נהנה בעבודת ה' - זה קצת טוב, אבל צריך לעשות את זה בזהירות. את הרוב צריך לגלח וקצת צריך להשאיר. את רוב מה שאתה נותן דרור לעצמך - כדאי לגלח, ואת החלק שאתה מרגיש שבאמת מקרב אותך לה' - את זה משאירים.

כשאדם מגדל פאות הוא מרגיש שעבודת ה' שלו באמת מאד מהנה ומשמחת. זה טוב מצד אחד, ומן הצד השני יש בזה קצת יניקה לחיצונים, רוצים לתת להם יניקה כדי להיטיב את המציאות עוד יותר ועוד יותר. רואים בחוש שכשאדם מגדל פאות הוא מרגיש שזה מין תענוג בעבודת ה', זה סמל של תענוג בעבודת ה'. כשיש לי תענוג בעבודת ה' זה יכול להיות טוב, ויכול להיות קצת עם חיצוניות.

עכשיו כל אחד יחליט מה אורך הפאות שהוא רוצה...

ישיבת דורשי יהודה מקום ללמוד בו, בשמחה ובפנימיות

ישיבה קטנה חסידית ביישוב יצהר, לנערים המבקשים
לגדול בתורה ובעבודת ה' מתוך חיבור פנימי ואמיתי.

לימוד חסידות הנוגע
לחיי היום יום

לימוד תורה בשמחה
מבוקר עד ערב

קשר טוב ובונה
עם הצוות

חבורה שמחה
עם הרבה דיבוק חברים

יום
הכרות
שלישי
ב' שבט

אם אתם מחפשים מקום ללמוד תורה וחסידות
מתוך שמחה וחיבור

**ישיבת דורשי יהודה היא המקום בשבילכם
לפרטים והרשמה:**

הרב יהושע אנטמן | 052-7560461 | משרד: 058-7701560

**"זיקה את שני
נערינו אתו"**

ידוע הווארט
בחסידות, ש"שני
נערינו" היינו שני
הנערות... לצעירים
יש המון התלהבות
והמון זריזות.

כתוב שצריך לקחת
את "שני נערינו" לכל
החיים – גם כשאדם
יהיה זקן, לכאורה
תשוש, אסור לו
לעזוב את שנות
הנערות שלו.
הוא צריך גם אז
לקחת אתו את
השנים של הנערות
ולהמשיך לעבוד את
ה' בזריזות
ובהתלהבות.

מתוך דברי
הרב יצחק נינוכורג
נשיא הישיבה

**בית המדרש
עזר יוסף חיי**

בראשות הרב יצחק גינזבורג שליט"א